

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2020/21:MJU3y

Kommissionens arbetsprogram 2021

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 15 oktober 2020 att ge bl.a. miljö- och jordbruksutskottet möjlighet att yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2021.

Miljö- och jordbruksutskottet begränsar sitt yttrande till att ge sin övergripande syn på de delar av kommissionens arbetsprogram som berör utskottets beredningsområde.

I yttrandet finns fem avvikande meningar (S, MP, M, KD, SD, V och L)

Utskottets överväganden

Kort om kommissionens arbetsprogram

Allmänt

Kommissionen presenterar varje år ett arbetsprogram för det kommande året och den 19 oktober 2020 presenterade kommissionen sitt arbetsprogram för 2021, Ett livskraftigt EU i en känslig omvärld (COM(2020) 690). Arbetsprogrammet har fyra bilagor som bl.a. omfattar nya initiativ, Refit-initiativ och pågående förslag som kommissionen anser bör prioriteras i lagstiftningsarbetet.

Förslag inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde

Ett av huvudmålen i programmet är den europeiska gröna given. Inom detta huvudmål återfinns flera initiativ som hör till utskottets beredningsområde, bl.a. en mekanism för koldioxidjustering vid gränserna, genomförandet av en handlingsplan för den cirkulära ekonomin och uppföljningen av dels EU:s strategi för biologisk mångfald, dels strategin Från jord till bord. Även i andra delar av programmet finns förslag som hör till utskottets beredningsområde.

Utrikesutskottets beslut

Utrikesutskottet beslutade den 15 oktober 2020 att ge bl.a. miljö- och jordbruksutskottet möjlighet att yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2021 utifrån följande frågor:

1. Finns alla relevanta förslag med i arbetsprogrammet eller fattas det viktiga förslag?
2. Finns det förslag med i arbetsprogrammet som utskottet inte anser bör läggas fram?
3. Har utskottet några kommentarer kring kommissionens prioriteringar eller övergripande strategiska inriktning?
4. Är alla förslag lika prioriterade för utskottet att följa? (Frågan besvaras i det fall utskottet finner det meningsfullt att göra en prioritering.)
5. Finns det i övrigt något särskilt kring hur frågorna har behandlats tidigare eller kommer att behandlas framöver i riksdagen som utskottet ser behov av att lyfta fram i förhållande till arbetsprogrammet?

Utskottets ställningstagande

Utskottet har valt att yttra sig över frågorna 1, 2 och 5.

Utrikesutskottets fråga 1

Utskottet anser att det naturvårdsarbete som bedrivs inom EU genom art- och habitatdirektivet¹ och fågeldirektivet² är angeläget för att bevara livsmiljöer och vilda djur och växter inom EU och för att säkerställa att EU lever upp till internationella åtaganden på området. Direktiven utgör en viktig ram för de åtgärder som genomförs för hotade arters bevarande i Sverige. Samtidigt konstaterar utskottet att direktiven är förhållandevis gamla och att förutsättningarna under årens lopp har förändrats för flera av de arter och livsmiljöer som dessa rättsakter reglerar. Det bör därför enligt utskottets bedömning finnas goda förutsättningar för att genom en översyn uppdatera och anpassa dessa direktiv till dagens förhållanden inom unionen. Utskottet skulle välkomna ett sådant initiativ från kommissionens sida.

Utskottet noterar att kommissionen i sitt arbetsprogram anför att man avser att följa upp EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030. Kommissionen arbetar samtidigt med en ny skogsstrategi för EU eftersom EU:s nuvarande skogsstrategi löper ut efter årsskiftet 2020/21. Utskottet vill i detta sammanhang understryka att de grundläggande förutsättningarna för dessa två strategier måste vara jämbördiga. Arbetet med biologisk mångfald inom unionen är en gemensam unionsrättslig fråga som till stor del är reglerad genom art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Genomförandet av strategin får dock inte inskränka det nationella självbestämmandet i skogsfrågor och implementeringen av EU:s naturvårdsdirektiv måste ta i beaktande skilda nationella förutsättningar. Skogspolitiken är dock inte ett gemensamt politikområde, utan den tillhör den nationella kompetensen och det nationella självbestämmandet. Skogsfrågorna är också horisontella med konsekvenser för klimatet, en levande landsbygd och en växande cirkulär och biobaserad ekonomi. Enligt utskottets bedömning är det viktigt att den kommande skogsstrategin utformas på en övergripande nivå som inte inskränker det nationella självbestämmandet inom detta område. EU:s insatser på skogsområdet får inte försämra förutsättningarna för det hållbara svenska skogsbruket.

För ett konkurrenskraftigt svenskt yrkesfiske krävs rätt förutsättningar i haven med hållbara livskraftiga bestånd av fisk och skaldjur men också rätt förutsättningar på land för att kunna landa och förädla fångst. Brittiska vatten är i dag viktiga havsområden för bl.a. svenskt fiske och Storbritanniens utträde ur EU kommer att påverka fisket och fiskeriförvaltningen i unionen. Att relationen med Storbritannien i fiskefrågor är god även efter brexit är en viktig fråga för unionens fiske och för dess beredningsindustri. Utskottet vill mot denna bakgrund framhålla betydelsen av att EU kommer med förslag på detta område som kan skapa rättslig klarhet och förutsägbarhet samt säkerställa ett

---

¹ Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.

fortsatt gemensamt ansvar för de gemensamma bestånden och goda förutsättningar för unionens fiskerinäring och beredningsindustri.

Epizootier är smittsamma djursjukdomar som kan utgöra potentiellt allvarliga hot mot människors eller djurs hälsa och som kan medföra allvarliga ekonomiska förluster för samhället. Ett exempel är det i Europa pågående utbrottet av den afrikanska svinpesten. I arbetsprogrammet anför kommissionen att man bl.a. tänker föreslå att EU:s ram för att upptäcka och reagera på allvarliga gränsöverskridande hälsohot ska byggas ut och att de befintliga organens roll ska stärkas. Det är enligt utskottets uppfattning viktigt att hotet från epizootier inkluderas i detta arbete.

Utskottet anser vidare att Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG av den 12 mars 2001 om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 av den 22 september 2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder bör vara föremål för Refit-initiativ och ingå bland förslagen i bilaga II till arbetsprogrammet. Dessa bägge rättsakter reglerar bl.a. förutsättningarna för prövning av ansökningar om tillstånd för odling av en genetiskt modifierad växt inom EU. Den moderna växtförädlingsmekaniken har de senaste åren utvecklats snabbt. Rättsakterna behöver nu utvärderas.

En central och viktig fråga som även berör andra utskott är de statsstödsregler som omfattar biobränslen. Utskottet önskar att kommissionen gör en översyn av detta regelverk eftersom dagens ryckighet med tillfälliga skattenedsättningar på ett år försvårar en långsiktighet i politikens och regelverkens utformning, vilket ytterst motverkar omställningen.

Utskottet önskar vidare att kommissionen ser närmare på frågan om ett gemensamt regelverk för avskiljning och lagring av koldioxid inom ramen för förändringar av utsläppshandelssystemet (EU ETS) eller i någon annan lämplig form.

Utrikesutskottets fråga 2

Utskottet noterar kommissionens avsikt att följa upp strategin Från jord till bord för att bl.a. främja ekologisk produktion. I denna del vill utskottet framhålla betydelsen av att en uppföljning inom detta område fokuserar på att främja en ökad hållbar livsmedelsproduktion. I ett EU-perspektiv är det enligt utskottets bedömning viktigt att i större utsträckning betona den övergripande betydelsen av en hållbar livsmedelsproduktion.

Utskottet noterar vidare att kommissionens kommer att föreslå en gränsjusteringsmekanism för koldioxid. I detta sammanhang vill utskottet understryka att utformningen av detta förslag kräver en genomgripande analys som säkerställer att mekanismen praktiskt fungerar som en klimatåtgärd och ett effektivt verktyg för att motverka koldioxidläckage. Det är enligt utskottets bedömning viktigt att en gränsjusteringsmekanism med syftet att säkerställa att importpriser återspeglar produkters koldioxidinnehåll inte utvecklas till en konventionell importtull. Mot denna bakgrund angeläget att effekterna på

handeln och konkurrenskraften, inklusive förenligheten med WTO-regelverket, analyseras noga i arbetet med utformningen av denna mekanism.

Utrikesutskottets fråga 5

Utskottet har tidigare i sitt utlåtande 2019/20:MJU17 granskat kommissionens meddelande Den europeiska gröna given (COM(2019) 640). I det utlåtandet utvecklar utskottet sin närmare uppfattning om den europeiska gröna given inklusive flera av de frågor som nu ingår i kommissionens arbetsprogram, bl.a. EU:s klimatmål, energiförsörjningen, industrins bidrag till en cirkulär ekonomi, omställningen till en hållbar och smart mobilitet, hållbara livsmedelssystem, strategin för biologisk mångfald, strategin Från jord till bord samt EU:s roll som global ledare.

Stockholm den 12 november 2020

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Ulrika Heie

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ulrika Heie (C), Maria Gardfjell (MP), Jessica Rosencrantz (M), Hanna Westerén (S), Isak From (S), John Widegren (M), Runar Filper (SD), Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V), Martin Kinnunen (SD), Malin Larsson (S), Magnus Oscarsson (KD), Marlene Burwick (S), Nina Lundström (L), Marlène Lund Kopparklint (M), Staffan Eklöf (SD) och Peter Helander (C).

Avvikande meningar

1. Kommissionens arbetsprogram (S, MP)

Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), Isak From (S), Magnus Manhammar (S), Malin Larsson (S) och Marlene Burwick (S) anför:

Vi anser att svaret på fråga 1 från utrikesutskottet ska ha följande lydelse från rad 13 till rad 18.

Vi välkomnar att kommissionen i sitt arbetsprogram anför att man avser att följa upp EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030. Kommissionen arbetar samtidigt med en ny skogsstrategi för EU eftersom EU:s nuvarande skogsstrategi löper ut efter årsskiftet 2020/21. I detta sammanhang bör man understryka att de grundläggande förutsättningarna för dessa två strategier är att EU:s skogsstrategi efter 2020 ska vara samordnad, samstämmig och jämbördig med och av samma relevans som EU:s strategi om biologisk mångfald.

2. Kommissionens arbetsprogram (M, KD)

Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Magnus Oscarsson (KD) och Marléne Lund Kopparklint (M) anför:

Under svaret på utrikesutskottets fråga 1 vill vi göra följande tillägg.

Miljö- och jordbruksutskottet anför i sitt svar att utskottet skulle välkomna om kommissionen tog initiativ till en översyn av art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Vi vill i denna del tydliggöra att en sådan översyn även ska omfatta bilagorna till dessa direktiv.

Vi noterar vidare att kommissionen i arbetsprogrammet aviserar att man kommer att ta initiativ till att ändra direktivet om förnybar energi för att genomföra det nya klimatmålet för 2030. Vi vill i denna del anför att kärnkraften på samma sätt som förnybar energi är en förutsättning för klimatomställningen. Det övergripande målet för den europeiska energipolitiken bör vara fossilfrihet och där har både kärnkraft och förnybar energi en avgörande roll att spela i syfte att åstadkomma en stabil och klimatvänlig elproduktion. Fokus för kommissionens kommande arbete bör således vara att på ett kostnadseffektivt sätt uppnå ett fossilfritt energisystem, inte att ställa olika fossilfria energislag mot varandra.

3. Kommissionens arbetsprogram (SD)

Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD) anför:

Vi ställer oss bakom Miljö- och jordbruksutskottets svar på de frågor som utskottet ombetts svara på till Utrikesutskottet och som utskottet diskuterat under mötet den 10 november, men vill lägga till följande synpunkter:

Fråga 2. Finns det förslag med i arbetsprogrammet som utskottet inte anser bör läggas fram?

1. Om EU-s mål för koldioxidutsläpp till 2030 nu ska skärpas, bör samma krav gälla i alla länder. Alternativt bör de länder som har minskat utsläppen minst hittills, nu i stället minska dem mest.

2. Innan beslut tas om att skärpa koldioxidmålen till 2030, bör varje lands resultat ifråga om utsläppminskningar t.o.m. den 31 december 2019 (just före coronapandemin) redovisas, så att rimligheten i målen, liksom hur mycket varje land faktiskt arbetar mot dem, faktiskt kan bedömas av alla intresserade. Om det inte finns tid att göra en sådan redovisning innan beslut tas, vidhåller vi att en redovisning behöver genomföras snarast därefter.

3. Beträffande mål för skyddad areal inom EU, bör inga beslut tas innan det har klargjorts hur varje land har definierat vad man menar med skyddad areal. Dessutom behöver alla EU-länders nuvarande skyddade arealandelar presenteras dels med en entydig definition, dels med nationella definitioner, innan övergripande mål beslutas. Förslaget om 30 procent skyddad areal fördelar inte ansvaret mellan länderna och de medborgare, kommuner och regioner som kommer att beröras har därmed ingen möjlighet att påverka beslutet. Målet om 30 procent skyddad areal inom EU bör därför strykas ur EU-s nu presenterade arbetsplan tills en ordentlig genomlysning och konsekvensanalys har genomförts.

4. Sveriges skogar är övervägande privatägda. Sverige måste agera för att EU i sina mål accepterar ett frivilligt skydd där ägande och möjligheten till naturvårdande skötsel kvarstår hos ägaren. I linje med de rådsslutsatser om EU:s kommande skogsstrategi där skriftligt samråd pågår mellan regeringen och riksdagen, bör regeringen framhålla att skogsägare ska kunna få betalt för sådana åtgärder.

5. Kommissionen har delegerats att definiera vad som avses med uthålligt skogsbruk inom det som kallas ”taxonomi”. Kommissionens beslut kan få stora konsekvenser för skogrika länder och därför bör förslaget när det föreligger presenteras och godkännas antingen av medlemsstaterna eller av EU (rådet, parlamentet). Vi anser att medlemsländerna måste få rätt att uttala sig om kommitténs förslag innan det fastslås och att regelverket ska omarbetas om oenighet råder.

6. Beträffande de mål som har föreslagits för att totalskydda all urskog och gammelskog, bör det förra ändras och det andra strykas. Generellt bör inte EU-beslut tas om totalt skydd. Det måste finnas möjlighet att ingripa vid exempelvis insektsangrepp eller skogsbrand för att rädda värdefulla habitat, liksom att ingripa vid oönskad succession av växter eller invasiva arter som skulle kunna hota eventuella akut utrotningshotade arter i det skyddade

beståndet. Detta är frågor av nationell kompetens. Begreppet gammelskog bör definieras och hanteras nationellt, i denna fråga behövs inga EU-beslut.

7. Beträffande den föreslagna ändringen av Århuskonventionens införlivande i EU-lagstiftningen, anser vi att det är välkommet att medborgarnas insyn och inflytande ökar beträffande dokument och bedömningar på EU-nivå. Samtidigt anser vi att EU-kommissionen genom analyser och konsekvensutredningar måste säkerställa att Århuskonventionen efter ändringen inte ska kunna leda till att mindre företags löpande verksamhet, eller pågående markanvändning inom jord- och skogsbruk, blockeras i långa processer.

Fråga 3. Har utskottet några kommentarer kring kommissionens prioriteringar eller övergripande strategiska inriktning?

1. EU bör så långt möjligt undvika detaljstyrning. De olika länderna har olika förutsättningar som de bäst själva kan anpassa sin politik till. EU-nivån ska i första hand sätta övergripande mål, samt löpande begära och presentera uppföljning av hur länderna uppfyller dessa. Metoderna för att nå målen ska i möjligaste mån beslutas av varje land självständigt.

2. EU måste vara konkurrensneutrala beträffande olika ickefossila energikällor. Vi befinner oss i en tid av snabb utveckling där mest kan åstadkommas om konkurrensförhållandena ger alla samma hederliga chans.

4. Kommissionens arbetsprogram (V)

Elin Segerlind (V) anför:

Jag delar inte den bedömning som majoriteten i utskottet uttrycker i sitt svar på utrikesutskottets frågor med anledning av kommissionens arbetsprogram för 2021. Jag anser att EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektivet är nödvändiga för att Sverige och övriga medlemsländer ska leva upp till internationella åtaganden för att bevara arter och livsmiljöer och därmed bromsa utarmningen av den biologiska mångfalden. Jag ser inte skäl till att genomföra översyn av dessa direktiv och därmed öppna för försvagat skydd av missgynnade arter och livsmiljöer. Jag menar att kommissionen istället bör fokusera på hur skyddet av den biologiska mångfalden kan stärkas under det kommande året.

Min uppfattning är att naturen och friska ekosystem är grunden för vår framtida välfärd. EU:s strategier för såväl skogen som den biologiska mångfalden bör utformas inom ramen för hållbara ekosystem och internationella åtaganden. Jag anser att Sverige även fortsättningsvis ska ha nationell rådgighet att utforma sin skogspolitik och att vi ska vara skyldiga att utforma den i enlighet med dessa ramar.

Kommissionen behöver arbeta för ett hållbart fiske. Fokus för kommissionen kan därför inte enbart vara att skapa förutsättningar för ett konkurrenskraftigt yrkesfiske utan den behöver även arbeta för hållbara

bestånd och livskraftiga ekosystem. EU behöver ta ett gemensamt ansvar för att säkra tillgången på fisk likväl som livskraftiga hav nu och i framtiden.

När det gäller genetiskt modifierade organismer anser jag att bioteknikens möjligheter måste ses över men användas försiktigt. Jag strävar efter att stärka möjligheterna för forskningen att driva projekt utifrån samhällliga istället för kommersiella behov. De grödor världen behöver för sin omställning behöver kunna användas fritt. Försiktighetsprincipen och principen om att förorenaren betalar ska tillämpas. Då det finns risker med att genmodifierade organismer kommer i kontakt med naturliga ekosystem är försiktighetsprincipen mycket avgörande.

Jag vänder mig även mot utskottets erinran om att kommissionens avser att följa upp strategin Från jord till bord för att bl.a. främja ekologisk produktion. Jag anser att en ökad ekologisk produktion är en viktig grundsten för att främja ett hållbart jordbruk med ökad hänsyn till miljön och för förbättrad djuromsorg. EU har mål för ekologisk odling och de bör kommissionen självklart arbeta för att nå.

5. Kommissionens arbetsprogram (L)

Nina Lundström (L) anför:

Jag anser att utskottet i svaret på fråga 1 från utrikesutskottet bör välkomna, och inte notera att kommissionen i sitt arbetsprogram anför att man avser att följa upp EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030.

Jag anser vidare att utskottets svar på fråga 2 från utrikesutskottet ska ha följande lydelse från rad 37 till rad 41:

Utskottet noterar vidare att kommissionens kommer att föreslå en gränsjusteringsmekanism för koldioxid. Utskottet, som ser fram emot det fortsatta arbetet och ser det stora behovet av att EU prissätter en större andel av sina CO₂-utsläpp, vill i detta sammanhang understryka att utformningen av detta förslag kräver en genomgripande analys som säkerställer att mekanismen praktiskt fungerar som en klimatåtgärd och ett effektivt verktyg för att motverka koldioxidläckage.